

In gesprek met onderzoeker ... Nienke Nijhof

April vorig jaar promoveerde Nienke Nijhof aan de universiteit van Twente op een proefschrift over dementie en technologie. Een maand later startte ze haar huidige werk bij Philips in Eindhoven, onder meer gericht op technologie-toepassingen voor de doelgroep mensen met dementie, hun mantelzorgers en professionele hulpverleners. Reden genoeg om de snelweg Antwerpen-Eindhoven nog eens af te rijden voor een goed gesprek.

Technologie in dementiezorg

Het aantal mensen met dementie zal door vergrijzing van de bevolking en het voorsnog uitblijven van medische oplossingen alleen maar toenemen. Tegelijk dalen in Nederland snel de budgetten voor zorg. Toegang tot residentiële zorg wordt de volgende jaren moeilijker, je zal al een zwaardere zorgbehoefte moeten hebben dan enkele jaren geleden voor er van opname sprake kan zijn. Langer thuis blijven wonen wordt de indringende boodschap!

En zo komt Nederland terecht in de spanning tussen meer zorgbehoefte en minder hulpverlening. Mantelzorgers worden daarom erg belangrijk, wat meteen het risico met zich meebrengt op overbelasting. In die spanning kan ook technologie een rol spelen. Helaas is daar in de praktijk nog weinig aandacht voor.

Onderzoek

Nienke Nijhof werkte enkele jaren als projectleider bij Focus Cura BV, waar ze verschillende technologische projecten in de gezondheidszorg opvolgde voor verschillende doelgroepen, van kinderen tot aan ouderenzorg en chronisch zieken. Het ging bij de doelgroep mensen met dementie daarbij onder meer om een touch-screen computer met agendafunctie en videocontact (PAL4), het gebruik van sensoren voor valdetectie of gasdetectie, sensoren die afwijkende patronen opmerken (ADLife), een horloge dat slaapprocessen monitort (IST Vivago), een toepassing gericht op sociaal contact (de 'klessebessers') en akoestische sensoren gedurende de nacht die bijvoorbeeld het geluid registreren als iemand uit zijn bed valt (De Heer Medicom). De eerste drie toepassingen werden gebruikt in de thuiszorg, de anderen in de residentiële zorg. Het ging in dit onderzoek dus niet om de zogenaamde track & trace toepassingen die bij risico op verdwalen ingezet kunnen worden. Daar komen behoorlijk wat ethische vragen bij kijken. In dit onderzoek ging het vooral over de effecten op cliënten, hun mantelzorgers en professionals, maar ook de gebruiksvriendelijkheid van de technologie en de eventuele mogelijkheden tot kostenbesparingen.

Een aantal van deze toepassingen vormden de basis voor haar proefschrift. Vooraf bleek al dat er eigenlijk weinig onderzoek beschikbaar is naar het gebruik van dit soort toepassingen bij zorg voor personen met dementie. Verrassend, want uit het onderzoek van Nijhof bleek dat deelnemers overtuigd zijn dat personen met dementie en hun mantelzorgers meer kwaliteit van leven behouden bij gebruik van deze toepassingen. De toepassingen in de thuishouding kunnen ook een uitstel betekenen van de transitie naar residentiële zorg en zo een besparing opleveren van 800,- tot 2000,- euro per maand langer thuis wonen per cliënt.

Implementatie

Het gaat niet alleen om welke technologie-toepassingen er zijn en wat voor effecten hun gebruik heeft, maar ook om het daadwerkelijk toepassen en gebruiken van die toepassingen. En daar blijven veel kansen liggen. Toepassingen zijn nog onvoldoende bekend bij professionele zorgverleners en mantelzorgers. De thuiszorgwinkel heeft meestal voor dementiezorg ook niet veel beschikbaar en focust meer op hulpmiddelen bij slecht zien, slecht horen en beperkte mobiliteit. En hulpverleners zoals verpleegkundig personeel, verzorgend personeel of sociaal werkers krijgen in hun opleiding nauwelijks informatie over de rol die technologie, hulpmiddelen of woningaanpassingen in zorg en begeleiding kunnen spelen. Ook gebeurt het te dikwijls dat instellingen technologische toepassingen in huis halen maar er dan hun organisatie niet op inrichten, waardoor verhoopte effecten uitblijven. Ontwerpers van toepassingen hebben hier ook te weinig oog voor, die beperken zich te veel tot het maken van nieuwe toepassingen en bekommeren zich nauwelijks over hoe die dan hun weg vinden naar mogelijke gebruikers.

In gesprek met onderzoeker ... Nienke Nijhof

In de week van ons gesprek komt toevallig de Nederlandse Raad voor de leefomgeving en infrastructuur met een advies over langer zelfstandig wonen. Gelet op de hervorming van de langdurige zorg en de verdere vergrijzing van de bevolking wordt dat, volgens deze raad, een gedeelde opgave van wonen, zorg en welzijn. Ze verwijzen naar onderzoek uit 2013 van Henry Mulder die tot de conclusie komt dat zorg op afstand met inzet van technologie kan leiden tot een besparing op zorgpersoneel van 20%. Er wordt echter te weinig gebruik gemaakt van die kansen, zodat er een investeringsopgave ligt om de mogelijkheden van technologie voor langer zelfstandig wonen optimaal te benutten. Een ander rapport uit 2013, dit keer van het onderzoeksinstituut NIVEL, over technologie in de zorg thuis heeft dan weer als veelbetekenende ondertitel *Nog een wereld te winnen!* Het proefschrift van Nienke Nijhof mag dan klaar zijn, er is op het snijvlak van technologie en zorg voor mensen met dementie nog veel werk te verrichten.

Referenties:

Nienke Nijhof brengt haar werk overzichtelijk in beeld via <http://www.dementietechnologie.nl/>. Haar belangrijkste publicaties zijn:

- Nijhof, N. (2011). Zorg op afstand via de computer. In R. Dirks, R. Kessels, F. Hoogeveen & I. van Dixhoorn (Red.), *(Op)Nieuw geleerd, oud gedaan. Over het lerend vermogen van mensen met dementie* (pp. 211-213). The Netherlands: Kosmos.
- Nijhof, N. (2013). *eHealth for people with dementia in home-based and residential care (PhD)*. Twente: Universiteit van Twente.
- Nijhof, N., van Gemert-Pijnen, J. E. W. C., de Jong, G. E. N., Ankone, J. W., & Seydel, E. R. (2012). How assistive technology can support dementia care: a study about the effects of the IST Vivago watch on patient's sleeping behavior and the care delivery process in a nursing home. *Technology and Disability*, 24(2), 103-115.
- Nijhof, N., van Gemert-Pijnen, J. E. W. C., Dohmen, D. A. J., & Seydel, E. R. (2009). Dementie en technologie. Een studie naar de toepassingen van techniek in de zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 40(3), 113-131.
- Nijhof, N., van Gemert-Pijnen, L., Woolrych, R., & Sixsmith, A. (2013). An evaluation of preventive sensor technology for dementia care. *Journal of Telemedicine and Telecare*, 19(2), 95-100.
- Pols, J. (2009). Big Brother is helping you. *Denkbeeld*, 21(5), 17-19.

Deze publicaties incl. haar proefschrift kunnen gratis digitaal opgevraagd worden via doc@dementie.be.

Opgetekend door Jan Steyaert, januari 2014
jan.steyaert@dementie.be